

Marie Monsen

Karismatisk botspredikant

Av Erik Kjebekk
dosent emeritus FIH Oslo
erik.kjebekk@gmail.com

Resume

Marie Monsen - født 24. februar 1878 i Sandviken i Bergen - ble i barndommen sterkt preget av vekkellespredikanten Thormod Rettedal. Hennes misjonærkall kom i ungdommen. Som ansatt i Norsk Luthersk Kinamisjonsforbund ble hun sendt til Kina. I årene i Kina fra 1911 til 1932 var Johannes Brantzæg hennes viktigste rådgiver hjemme i Norge. Marie Monsen ble selv en sterk botsforkynner. Hun formidlet en norsk luthersk haugiansk vekkelleskristendom i kinesisk drakt. Men arbeidet bar frukter. I 1918 opplevde hun en åndsdåp. I Kina ble hun utsatt for motstand og dramatiske hendelser. Ettertiden fikk anledning til å lese om det i bøkene hun ga ut.

Nøkkelord

Marie Monsen – Kinamisjon – vekkellespredikant – åndsdåp – forfatter

Marie Monsens barne- og ungdomsår

Marie Monsen ble født i Sandviken i Bergen 24. februar 1878. Dr. philos Olav Golf som har skrevet biografi om Marie, forteller at det i særlig grad var tre personer som fikk avgjørende innvirkning på livsløpet hennes. Foruten moren Gjertrud, nevner hun lekpredikanten Thormod Rettedal som var en kraftfull vekkelsespredikant, og formannen for det nystifta Kinamisjonsforbundet, Johannes Brandtzæg. I boka *Glimt fra min barndom* gir Marie noen glimt fra barndomsheimen og møtet med Thormod Rettedal der. Jeg siterer noe av det hun der skriver:

«Barndommens uten sammenlikning sterkeste inntrykk beveget seg alle i tilknytning til vekkelsespredikanten Thormod Rettedal. Når han var i Bergen, var han alltid innom oss. Han fortalte da gjerne om sine opplevelser fra arbeidet andre steder. Da var det alltid en liten tilhører til stedet som visste det ikke var pent å være nyskjerrig eller lytte, og som derfor tilsynelatende var sterkt opptatt med sitt. Men ingen ting gikk forbi av alt det spennende som ble fortalt. Det var jo spennende tider i de dager for en predikant av Thormod Rettedals type» (s. 15).

I Sandviken var der også et meget aktivt haugiansk vennsamfunn. Hans Nielsen Hauge arbeidet for å løfte kvinnenenes stilling i samfunnet og i vennsamfunnet. Han tillot til og med at kvinnene opptrådte som forkynnere. Marie Monsen virket også for å frigjøre kvinnene. I boken *Vekkelsen ble en Åndens aksjon* forteller hun om «bibelkvinnen som i vesen og karakter lignet en solid haugianer». «I beretningen om henne finnes det atskillig om kvinnefrigjøring. En sak som Marie Monsen var engasjert i,» skriver Olav Golf.

Også den kjente politiker og predikant, Andreas Lavik, satte sitt preg på oppveksten til Marie. Det samme gjorde Jakob Traasdahl som vokste opp i en haugianerheim på Lesja, men som også var sterkt påvirket av de frigjørrende tonene i forkynnelsen til Carl Olof Rosenius. Traasdahl stod i en stor vekkelse i Bergen på 1870-tallet. Han ble deretter i mange år tilknyttet Bergen Indremisjon. Men sterkest inntrykk på Marie gjorde nok Thormod Rettedal med sin sterke forkynnelsen av lov og evangelium. Rettedal var tilknyttet Bergen Indremisjon fra 1886 og flere år framover. Hun lyttet ofte til Rettedal når han forkynte. Også soknepresten i Sandviken, O.K. Grimnes, som var aktiv i indremisjonen i byen, mottok hun sterke impulser av. Marie ble konfirmert av Grimnes. Konfirmasjonstida fikk mye å si for Maries åndelige utvikling.

Etter barneskolen gikk hun på middelskolen etterfulgt av lærerskolen. Under tiden på middelskolen og senere lærerskolen, vokste misjonærkallet fram. Hun forteller selv at blant misjonsvennene i Bergen var det en vanlig oppfatning «at jeg skulle til misjonsmarken. Og de talte åpent om det».

Og misjonærkallet arbeidet i henne. Og et spesielt møte med Thormod Rettedal ble avgjørende for henne. Da hun var ferdig med lærerskoleeksamen, møtte hun Rettedal en dag på gata. Hun var da engstelig for at han skulle begynne å tale om misjonærkallet. Det gjorde han imidlertid ikke da. Men da han inviterte seg selv til middag neste dag i heimen til Marie, bestemte hun seg for å forsøke å unngå ham.

«Neste dag gikk jeg ikke den vanlige veien. Jeg var jo redd jeg kunne treffe Thormod Rettedahl på veien! Ad omveier nådde jeg fram og inn bakdøren og ikke inn framdøren som vanlig. Men...

Rettedal kom inn framdøren samtidig, og vi møttes i gangen.» Etter en kort stund sa Rettedal: «Du ser, du kan rømme fra meg, men ikke fra Gud. Og nå vil jeg med en gang si det jeg har på hjertet. Om Gud vil ha deg til å gå mot nord og du vil gå mot sør, lar Han deg få lov til det, men Han går ikke med deg. Om Gud vil ha deg til å gå mot øst, og du vil gå en annen vei, lar Han deg gjøre det, men Han går ikke med deg da. Slik gjorde Han det med Jonas, og det ble stridt for ham, vet du. Bli ingen Jonas. Bli aldri en Jonas! sa Rettedal. Dette resulterte i tre døgn helt alene i et hus vi hadde på landet. Og saken ble avgjort der. Det ble ja av et fullt hjerte til misjonskallet og til Kina. Jeg har aldri angret det siden» (Golf s. 18).

På avskjedsfesten for Marie Monsen i Betlehem i Bergen i 1901 var også Thormod Rettedal til stede. Marie skrev senere at «den gang fortalte han meg også at helt siden jeg som barn satt på fanget hans, hadde han følt at jeg kom til å bli misjonær og hadde fulgt med i bønn om dette» (Golf s. 18).

Utreisen forberedes

I 1898 søkte Marie Monsen Det norske lutherske Kinamisjonsforbund om å bli antatt som misjonær for å reise til Kina. Men hun ønsket først å få mer utdanning før utreisen. Hun begynte derfor høsten 1898 på utdanningskurs i sjukepleie på Diakonissehuset i Kristiania. Tidlig på høsten 1899 avsluttet hun dette kurset og fortsatte så etter en tid med å supplere sin utdanning med et kurs i sjukepleie i London.

Mens hun var i London, kom hun i kontakt med personer som ifølge Marie taler meget «om å døpes med Den Hellige Ånd». De aller fleste var gjendøpt. Mange år senere – på 1930-tallet – ble også Marie gjendøpt eller døpt med troendes dåp som de med et baptistisk dåpsyn sier.

Utreisen til Kina ble bestemt til sommeren 1900. Men det voldelige bokseropprøret satte en foreløpig utsettelse av misjonærinnvielsen og utsendelsen til Kina. Høsten 1900 og våren 1901 var hun lærer Framnes ungdomsskole (folkehøgskole). Det ble et rikt år for Marie Monsen. Hun var visstnok også en godt likt lærer. Dessuten gjorde skolens bestyrer, Johannes Brandtzæg, et sterkt inntrykk på henne. Seksti år senere skrev hun: «Min største opplevelse der var å se Brandtzæg hver morgen gå inn på sitt kontor og ta rikelig tid med sin Gud og sin bibel før frokost.» Olav Golf skriver at Johannes Brandtzæg «skulle bli hennes støtte og rådgiver i de tunge årene i Kina» (Golf s. 24).

Utfordrende arbeidsår i Kina med store problemer

Marie Monsen reiste til Kina sammen med misjonærekteparet Kristensen. De hadde tidligere vært i Kina som utsendinger for Kristianiakomiteen. Fru Kristensen kom under utreisen og senere i Kina med sterke beskyldninger mot Marie Monsen som var vanskelig for Marie å takle. Lyder og Inger Kristensen gikk ut av Kinamisjonsforbundet i 1907.

Båtreisa til Kina ble strabasiøs for Marie. Da hun kom til Kina, fikk hun malaria som sendte henne til sengs i seks uker. Dessuten skadet hun seg i hodet og fikk en liten hjernerystelse. Hun ble forholdsvis fort god av hjernerystelsen, men en uutholdelig hodepine kom ofte igjen. Olav Golf skriver at «det Marie Monsens reisebrev ikke forteller noe om, var all den kramelen og sjalusi hun ble utsatt for fra sine medpassasjerer. Hun hadde slett ikke hatt det hyggelig på den lange båtreisen til Kina.... Hun følte seg rådvill, og angsten kom krypende» (Golf s. 31). Jeg

kan ikke her gå noe mer inn på Kristensen-saken her. De som måtte ønske mer informasjon, vises til Olav Golfs bok: *Marie Monsen*.

Om Marie Monsens problem i Kina de første årene hun var der ute som misjonær, skriver Olav Golf:

«Et annet problem som hun ofte nevner i brevene til Brandtzæg, var hennes psykiske og fysiske helsetilstand. Hun kjente godt til at Brandtzæg selv hadde hatt sine problemer i så måte. Og han viste henne stor forståelse og oppmuntring, særlig da i de vanskelige årene i Kina i første misjonærperiode. Etter å ha lest gjennom de mange brevene hennes fra denne perioden, måtte jeg stanse opp og undres over hvordan det kunne ha gått for Marie Monsen hvis hun ikke hadde hatt Brandtzæg å betro seg til» (Golf s. 43).

Det nære forholdet mellom Marie Monsen og Brandtzæg varte helt til han døde i 17. mars 1931. Da Brandtzæg var død, skrev Marie Monsen fra Kina til forretningsfører Andreas Solem at «det kjennes tomt etter Brandtzæg. Men jeg takker av fullt hjerte, sammen med så mange andre, for den lange tid den nåde var oss forundt å ha ham til formann».

Marie Monsen fikk i mange år sin arbeidsplass Nanyang. Byen ligger vest på den enorme Henansletta. Det er en meget gammel by som visstnok er omtalt flere hundre år før vår tidsregning. Der hadde Sofie og Olav Espegren startet misjonsarbeid i 1904. Marie Monsen ble altså stasjonert her og arbeidet da sammen med ekteparet Espegren. Olav Golf forteller at ifølge misjonær Liv Nordhaug var det «gjensidig respekt og inspirasjon i det fellesskapet». I 1907 ble en jenteskole åpnet og fire år senere en gutteskole. Langfredag 1908 ble tre kvinner og en mann døpt. Det var førstgrøden, etter fire års arbeid.

Om Marie Monsens første år i Nanyang skriver Olav Golf: «For Maries Monsen ble de første åra i Nanyang meget slitsomme. Hun var plaget av klimasykdom. Gjennom brevene hennes får vi inntrykk av avmakt og mismot. Men trofast fortsatte hun i sitt arbeid med undervisning, bibeltimer, forkynnelse, hus- og sykebesøk og å dele ut traktater» (Golf s. 47).

Heimeopphold

Marie Monsen var en sterk botspredikant på talerstolen. Jeg vil tro at hun i så måte ikke var helt ulik Thormod Rettedal som hun hadde hørt mye på i barne- og tidlige ungdomsår. Hun la ikke fingrene mellom når hun skildret synden. Olav Golf skriver at:

«talene hennes var innholdsrike og preget av hennes personlige opplevelse, tilhørerne fikk en følelse av at budskapet var personlig opplevd. Og det gav gjenklang når hun således formidlet det selvopplevde. Troens flamme brant i hennes vekkelsestaler. Men det hadde ikke alltid vært slik. I de første misjonærårene kunne hun arbeide en hel uke på å utarbeide en preken. Den skulle være språklig mest mulig korrekt, og den skulle tilpasses tilhørerne, og da særlig kvinnene. Men hun følte sterkt at hun ikke nådde dem med sitt budskap. Hun innså at hun fulgte i andres spor som predikant. Hun la etter hvert om og fant sin egen stil» (Golf s. 114).

I 1909 reiste Marie Monsen heim på ferie. Det tunge rydningsarbeidet i Nanyang hadde tatt på henne. Til Brandtzæg skrev hun at «mine medarbeidere ante neppe hvor nedfor jeg var». «Jeg arbeidet nok mer enn jeg hadde krefter til.» I Norge er adressen hennes ikkje lenger Sandviken, men Nesttun.

Under heimeoppholdet fikk hun livsmotet og krefter tilbake. Og etterspurt som hun var som taler, reiste hun ofte rundt i landet som taler ved kvinnekurs og på møter for Kinamisjonsforbundet. Hun gjenvant også lysten til å reise. I 1910 ble den store verdensmisjonskonferansen i Edinburg arrangert. Dit ville hun reise. Hun gledet seg til turen til denne verdensomspennende konferansen, og hun ble ikke skuffet. Konferansen ble en mekig inspirasjon for henne til å fortsette sitt misjonsarbeid i Kina. «Jeg for min del går nu stadig i det håp at jeg skal få dra snart – er så menn rent rastløs,» skrev hun i et brev.

Våren 1911 reiste Marie Monsen tilbake til en ny misjonærperiode i Kina.

Åndsdåpen med et karimatisk preg

I 1913 ble misjonær Amanda Engesland sjuk av tuberkulose. Dr. Tønnes Frøyland behandlet henne til han ble skutt av røvere på Liangigai stasjon i mars 1914. Sommeren 1915 frisknet Amanda noe til. Marie Monsen overtok da pleien av henne. Ved tro, bønn og pleie mente Marie den sjuke skulle bli frisk. Amanda ble ikke frisk, og hun døde underveis på en elvebåt fra misjonærenes feriested på Haishan til misjonsstasjonen i Nanyang.

Olaf Golf skriver, at «Marie Monsen var helt utslitt etter sju ukers mislykket pleie. Det ble opplevd som et knusende nederlag. Det var som om noe var gått i stykker hos henne. Og det gjorde ikke situasjonen lettere at enkelte av kollegene hennes kritiserte både hennes ideer og pleie av den syke. «Jeg er ikke enig i alt hva hun sier eller gjør,» sa en av dem.» Denne tragiske hendelsen skapte voldsomme anfektelser hos Marie.

Vinteren 1918 hadde Marie Monsen en religiøs opplevelse hun kom til å kalle sin åndsdåp. Blant annet skriver hun til Brandtzæg: «Den 25 januar kunne jeg i troens fulle forvissning kreve min rett i Kristus Jesus: Åndens dåp. Kjente meg bønnhørt.» Hun skriver videre at «det er dette som Bergfjord kaller helliggjørelsen». « For meg kjentes det som alt jeg står eller sitter på, beveger seg – være det selve gulv, stein eller jord. Jeg kan ikke skrive ordentlig som du ser, for hendene mine skjelver.»

Hun legger så brevet til side, og fullfører det etter en tre ukers tid. Da utdyper hun mer om den sterke opplevelsen hun har hatt. Blant annet har hun to ganger i «lysvåken vandret i mitt overkledte legeme. Det var herlig å vandre omkring i værelset uten å berøre gulvet, aldeles fridd fra tyngdeloven og dertil den herligste harmoni mellom sjel og legeme. Det er deilig å vite det nu, at jeg skal være beredt til Jesus kommer.»

Nærmere 16 måneder gikk før Brandtzæg svarte Marie Monsen på dette brevet. Og før han svarte, drøftet han saken med tilsynsmann Olav Espegren. I et av brevene til Espegren skriver Brandtzæg at «hennes sveven i i luften» er ikke ukjent fenomen. «Spiritistene kan prestere lignende ting.» I svar til Brandtzæg gir Espegren Marie en positiv omtale. Blant annet skrev Espegren: «Hva hun har gjennomgått, tror jeg vi kan takke Gud for; det har kun gjort henne mildere med medarbeiderne og mer innflytelsesrik i arbeidet. Jeg har fulgt hennes utvikling på nærmeste hold (og hun er åpen mot oss).»

Fire måneder etter denne informasjon fra Espegren, sender Brandtzæg svar til Marie. Han forteller at han har vært i villrede om hva han bør skrive. Derfor har han vært taus forholdsvis lenge:

«Saken er ganske enkelt den at dine erfaringer er fremmed for meg – ikke så at de er fremmed etter beskrivelsen. For så vidt kjenner jeg dem vel omtrent så godt som en kan kjenne det som en ikke har opplevd. Beskrivelsen kjenner jeg fra folk som fremdeles mener å leve i dette, og fra folk som har opplevd det meget intenst, og dog siden har tatt avstand fra det, fordi, ja fordi de ikke kunne i lengden opprettholde den mening at det var noe særlig åndelig – tvert imot. Jeg skal ikke videre uttale meg om det. Jeg vet så noenlunde hva det kan sies både for og imot, så hva diskusjonen om tingen angår, så kan jeg vel alltid så noenlunde greie det. Men det er jo nytteløst å innlate seg videre på det. Spørsmålet blir så likevel ikke avgjort etter diskusjon. Hva deg angår, så er jeg takknemlig for de gode ting du sikkert har fått gjennom dette. Mer har jeg ikke å si om det. Min bønn er at nådens Gud vil være med deg og lyse for deg hvor du går» (Golf s. 83).

Det er et sjelesørgerisk fint svar Brandtzæg gir Marie Monsen. Det er tydelig at han ikke synes noe om hennes opplevelse som må beskrives som overnaturlig. Olav Golf skriver at Marie Monsen både før og særlig etter åndsdaåpen var sterkt opptatt av det overnaturlige og uforklarlige som eksempelvis helbredelse ved bønn og tungetale. Og Golf legger til:

«Den personlige fornyelsen gjennom åndsdaåpen kom til å sette spor etter seg, og da også på hennes brev og skrifter. Ifølge referat av hennes bibeltimer deler hun de kristne i to grupper, de med og uten åndsdaåp. Lengsel etter å bli døpt i Den Hellige Ånd, bekjennelse av syndene med syndenes tilgivelse og forbønnens makt kjennetegnet hennes forkynnelse. Faste og flittig bibellesning hører også med» (Golf s. 83).

I luthersk teologi taler en ikke om en spesiell åndsdaåp atskilt fra vanddaåpen og gjenfødelsen. I gjenfødelsen får en den Hellige Ånd som frelsens gave og blir dermed også døpt med Den Hellige Ånd. Når noen taler om «the second blessing» (den andre velsignelsen), skiller en mellom åndsdaåpen og gjenfødelsen. Åndsdaåpen beskrives som en helt spesiell opplevelse som gir seier over synden og et rikt kristenliv. Det er tydelig at Marie Monsen har sine tanker og opplevelser om åndsdaåpen fra en teologi som står i denne tradisjonen. En annen sak er om hun helt ut vurderte konsekvensene av denne teologien. (Karl Bergfjord var misjonær for Kinamisjonsforbundet bare i en periode. Da sluttet han i denne organisasjonen. En tid var han forstander i en pinseforsamling i Bergen).

Mellom røvere

Marie Monsen var til sammen 27 år i Kina fordelt på tre perioder: 1903–1909, 1911–1923 og 1925–1932. Hun sa på 1920-tallet fra seg den faste lønnen fra Kinamisjonsforbundet som hun var utsendt for. Marie var overbevisst om at Gud ville sørge for henne. Misjonens ledelse og kollegaer i Kina var ikke glade for hennes beslutning i denne saken. I brev til Ludvig Hope i 1935 opplyste hun at hun på grunn av denne saken var nær ved å bli sendt hjem fra Kina. Da Marie kom tilbake til den tredje arbeidsperioden i Kina i 1925, fortsatte hun misjonsarbeidet – særlig blant kvinnene – i Nanyang. Men nå mottok hun ikke lønn fra Kinamisjonsforbundet, så hun var for så vidt fri til å virke hvor hun ønsket i Kina. Dette var en uerstattelig frihet for henne.

I Kina utviklet motsetningene mellom sør og nord i landet seg til en regulær borgerkrig. Agitasjonen mot utlendingene økte, og vinteren og tidlig vår 1927 måtte alle misjonærene forlate feltet og komme seg ut til kysten. Frampå sommeren og høsten samme året var forholdene blitt så rolige at de kunne vende tilbake til misjonsfeltene.

Marie Monsen var blant dem som måtte forlate sine arbeidsplasser og reise ut til kysten. Det var hun egentlig imot, men hun som de andre måtte følge de bestemmelser som ble gitt fra konsulatet. Hun mente nå at Gud kalte henne til å reise til Mandsjuria. Senere dro hun til Jilin, Shandong, Shanxi, Hubei og Henan. Ja, hun var helt til Mongolia en tur. Hun fikk spørsmål om å komme til forskjellige konfesjonelle kirker. På disse stedene førte hennes forkynnervirksomhet til en fornyelse av menighetene. Jeg har inntrykk av at særlig i Shandong fikk hennes virksomhet stor betydning. Valerie Griffiths skriver i sin bok «Guds kvinner i Kina» blant annet: «Mange mennesker i Shandong-vekkelsen opplevde også det som ble kjent som fyllden av Den Hellige Ånds dåp, en spesifikk opplevelse etter omvendelsen. Dette var ikke vanlig lære blant sørstatsbaptistene, men likevel ble det et kjennetegn på denne bevegelsen.» Dette harmonerte godt med Marie sitt syn på åndsdaopen. Men ellers tror jeg Valerie Griffiths har rett når hun hevder at Marie ikke har lagt vekt på den andre velsignelsen, selv om hun skrev om at hun har hatt en slik opplevelse:

«I sin glede sa hun at at hun hadde prist Gud på alle språk hun kjente! Men hun nevner også at hun «talte i tunger». (I pinsebevegelsens første tid var det noen som mente at tungemålgaven ville gjøre dem i stand til å forkynne evangeliet på forskjellige språk.) Andre vekkelsesgrupper i Shandong la vekt på å søke åndelige gaver. Maria fokuserte på omvendelsen» (Griffiths s. 209).

I april 1939 Marie ble innbudt til Shandong av en gruppe amerikanske sørstatsbaptister, men hun kom ikke fram fordi skipet hun var om bord i, ble bordet av sjørøvere. Det ble en dramatisk ferd på tre uker blant røvere på skipet. Men hun viste et trosmot og styrke blant røverne som gjorde at de fikk stor respekt for Marie. Det er underlig å lese hennes egen beretning av det som skjedde i stykket *Mellom røvere* i boken *En hjelp i trengsel* som første gang utkom i 1945. Da hadde Marie flere ganger fortalt om denne dramatiske hendelsen som ble publisert på i Kina, i USA, i England, i Sverige, i Danmark, i Tyskland i Nord-Afrika og i India. Særlig gjennom denne fortellingen ble Marie Monsens navn kjent mange steder i verden. Hun er uten tvil en av de mest kjente kvinnelige misjonærene fra Norge. Karina Hestad Skeie skriver i boken *Møter med Kina* «at kapringen gjorde henne berømt og kjent blant flere, slik at hun fikk taleinvitasjon også fra de mest prominente kristne aktører i samtiden. I tillegg gjorde piratfortellingen til å bekrefte bildet av henne som et spesielt og utvalgt menneske, et Guds redskap med et enestående personlig mot og integritet. Sistnevnte var ikke minst viktig, for Marie Monsens spesielle talestil var til dels provoserende og vakte sterke reaksjoner både blant kinesiske kristne og misjonærer.» (s. 194).

Marie Monsen avslutter sitt misjonærliv der hun begynte

Det gode og nære forholdet som vokste fram mellom de kinesiske kirkelederne og misjonærene på Kinamisjonsforbundets felt hadde sammenheng med vekkelsen som gikk over menighetene i Hubei og Henan fra 1931 og framover på 1930-tallet. Hos mange kristne var der en lengsel etter vekkelse og fornyelse i arbeidet. Det som var skjedd rundt den politiske uroen i 1927, satte

dype spor i folket i alminnelighet, og spesielt blant de kristne. Trengslene, skuffelsene og omveltningene synes å ha vært med på å legge til rette for at Guds røst kunne bli hørt. Noen av misjonærene trodde at det ville komme en folkevekkelse etter stormen i 1927. Det skjedde ikke. I stedet ble det en vekkelser og fornyelse av troslivet mellom de som bekjente seg som kristne. To navn står sentralt i denne vekkelser: Marie Monsen og forstander (pastor) Liu Daoseng. Mange av Kinamisjonsforbundets misjonærer bar på et sterkt ønske at Marie Monsen måtte komme tilbake til Kinamisjonsforbundets arbeid. Og i november 1931 kom hun. Like etter var hun med på et årsmøte i Zhenping. Misjonær Arne Tiltne som var tilstede på møtet, forteller: «Den første tekst hun brukte var fra Joh 3: «I må fødes på ny.» Storparten av talen bestod av korte spørsmål, fremsatt med hellig, gjennomtrengende alvor. Hvorfor er du en kristen? Er det ikke for at du vil til himmelen? Hva sier Jesus her? «Uten at I blir født på ny, kan I ikke se Guds rike.» «Dere kan ikke! Dere kan ikke!» Disse ord sank som bly i hjertene» (Tiltne s. 239-240). Marie Monsen må ha vært en typisk botsforkynner som talte konkret om synden. Ofte førte hennes forkynnelse til dyp syndenød og svære oppgjør: «Sterke følelsesutbrudd med gråt og klage var ikke sjeldne. Der kunne de ligge i lokalet etter møtet i rekke og rad og rope til Gud under tårer. Man taler stundom om fuktighet eller damper på golvet etter tårer, men det var bokstavelig talt sant så mange ganger i de dager» (Tiltne s. 242).

Arne Tiltne gir en interessant sammenlikning mellom norsk kristendomsform og kinesisk folkelynn og skriver:

«Meget her kom klarere fram på noen måneder nå enn i de roligere år foran. Det ble norsk, luthersk, haugiansk vekkelserkristendom i kinesisk drakt. Drakten ble virkelig kinesisk, mer kinesisk nå enn noen gang før. For nå brøt livet fram på heimlig grunn. Det kunne merkes på prekemåten og på omvendelseshistoriene. Det kom fram i ord og uttrykk. I nye termer og nye former» (Tiltne s. 243).

Fra historien vet vi at en vekkelser kan ta en retning en ikke ønsker, ja, den kan til og med skeie ut. Det skjedde visstnok også med denne vekkelser flere steder i Nord-Kina. På Kinamisjonsforbundets felt fikk misjonærene være med og gjøre et stort og viktig veilederarbeid. Der menighetslederne var umodne, i frimenigheter uten misjonærer, eller på steder der misjonærene av ulike grunner hadde tapt sin åndelig innflytelse og autoritet, skjedde ofte utglidningene.

Arne Tiltne skriver at de mest aktuelle utglidninger i menighetene gjaldt tendenser til å sette opp en bestemt saliggjørelesens orden, som det enkelte mennesket måtte gjennom på omvendelsens vei før det var skikkelig frelst. Den sterke vektleggingen på bekjennelse av synd for mennesker kunne stundom skygge for bekjennelse av synd for Gud. Med den sterke vektleggingen på syndsbekeknelsen stod en i fare for å knytte frelsen til bekjennelsen i stedet for til Kristus og hans fullførte frelsesverk. Syndfrihetslæren lå også snublende nær. Likeså tanken om at den som er blitt frelst, ikke kan falle ut av nåden.

I 1932 brøt Marie Monsen overraskende opp fra Kina og reiste heim til Norge, til Bergen. Hun begrunnet oppbruddet med at hun måtte heim for å ta seg av sine gamle foreldre. De synlige resultatene av vekkelser på Kinamisjonforbundets gamlefelt i Hubei og Henan var ikke så store da Marie dro. Men innhøstningen kom senere. Nå ble vekkelser i første rekke båret av Liu

Daoseng sammen med forstanderne Han og Li Sûendji og flere av misjonærene. Etter hvert som vekkelsen bredte seg til utstasjonene, prekeklassene, til skoler og kurser, ble så å si alle arbeiderne, både kineserne og utlendinger, med i veiledningsarbeidet.

Vekkelsesbevegelsen gikk over hele Nord- og Sentralkina. I sør var vekkelsene mer sporadiske. Ikke minst i de lutherske kirkene fikk den en dyp og sunn virkning, og resulterte i en gjennomgripende fornyelse av menighetslivet. En del nye kristne ble lagt til forsamlingene. I menigheter som misjonærer fra Kinamisjonsforbundet hadde vært med og bygget opp, ble 1200 personer døpt i tidsrommet 1933 – 35. I 1941 var antallet døde i de to synodene Kinamisjonsforbundet arbeidet i, 3600 personer.

Olav Golf skriver at:

«Marie Monsen ble en av de fremste lederne for de store vekkelsene i Kina. I disse årene ble hun internasjonalt kjent som en karismatisk lederskikkelse, og da særlig i USA. Hennes skrifter medvirket også til dette. Men da hun etter å ha sluttet som misjonær og i 1935 tok gjendåp, ble det færre oppdrag å få fra ledelsen i Kinamisjonsforbundet. Da hun døde i 1962, var det en stor vennekreis som i inn- og utland hedret henne.» (Golf s.179).

Marie Monsen er også kjent som forfatter. Allerede i 1945 utgav hun boken *En hjelp i trengsel*. I over tretti år skrev hun mange artikler i Kinamisjonsforbundets organ *Kineseren*. Og bøkene som hun utgav omkring 1960, er kommet i store opplag og blitt mye lest. Jeg tenker da særlig på bøkene: *En hjelp i trengsel*, *Alt er mulig for Gud*, *Vekkelsen ble en Åndens aksjon*, *Bønnens makt* og *Fredsengelen*. I disse bøkene forteller hun om Guds ledelse gjennom et rikt, spennende og annerledes liv.

Kilder

Brautaset, Camilla. Gregersen, Malin. Skeie Hestad, Karina (Red). 2018. *Møter med Kina, Norsk diplomati, næringsliv og misjon 1890–1937*. Fagbokforlaget.

Golf, Olav. 2000. *Marie Monsen, Kinamisjonær – bønnekjempe – kvinneaktivist*. Lunde Forlag.

Griffiths, Valerie. 2006. *Guds kvinner i Kina. Marie Monsen og kvinnene som ofret alt for evangeliet*. Hermon Forlag AS.

Hattaway, Paul. 2009. *Henan, The Galilee of China, The Fire & Blood` Series, Volume 2*. Piquant editions.

Kjebekk, Erik. 1999. *Kallet fra Kina*. Misjonssentralen.

Monsen, Marie. 1960. *Hans bønner fulgte meg, I Glimt fra min barndom*. AS Lunde & CO.s Forlag.

Tiltnes Arne, Vik August 1946. *Det norske lutherske Kinamisjonsforbund gjennom 50 år, II*. Det norske lutherske Kinamisjonsforbunds Forlag.

Aavik, Asbjørn. 1979. *Aks i modning*. Lunde.